

Л. М. Івашова, доктор наук із державного управління,
професор, професор кафедри публічного управління
та митного адміністрування
Університету митної справи та фінансів

Д. М. Бондаренко, аспірант кафедри публічного
управління та митного адміністрування
Університету митної справи та фінансів

ПУБЛІЧНЕ І ГАЛУЗЕВЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Розглянуто процес побудови теоретико-методологічного дослідження змісту і якості діяльності органів публічного і галузевого управління із забезпечення ефективності економіки регіонів в умовах реформування державного управління. Показано, що економічне зростання регіонів і країни загалом під час переходу на нові умови економічного життя потребує пошуку нових інноваційних підходів до вироблення і реалізації каталізаторів і шляхів розвитку економіки за рахунок інноватизації у сфері управління. Доведено, що одним із пріоритетних напрямів підвищення економічного зростання є удосконалення публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів, їх поєднання й інтеграція, оновлення змісту виконуваних функцій і завдань, організаційного удосконалення управлінських процесів і запровадження нових механізмів управління. Зазначено, що реалізація пропонуваного напрямку підвищення інноватизації й ефективності управління потребує наявності повної інформації про зміст, складники, характер, технології і показники процесів управління економічним розвитком. Для отримання такої інформації необхідне створення науково обґрунтованої системи її збору, аналізу і діагностики. Для побудови теоретико-методологічної моделі дослідження невикористаних можливостей підвищення ефективності системи управління економічним розвитком регіонів з боку органів галузевого і публічного управління запропоновано використати низку підходів: порівняльно-історичний, традиційний, корпоративний, децентралізований, системний, інноваційно-інвестиційний, процесний і підхід смарт-спеціалізації. Пропонувана модель дослідження складається із логічно і змістовно пов'язаних послідовних етапів, таких як: етап теоретичного дослідження публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів, етап дослідження параметрів і характеристик систем управління, етап структурно-функціонального дослідження, аналітичні етапи тощо. У свою чергу кожний етап для дослідження поставлених завдань має свій методичний інструментарій. Дослідження за запропонованою схемою дозволить сформулювати можливості підвищення ефективності управління економічним розвитком регіонів за рахунок поглиблення співпраці і об'єднання зусиль публічного і галузевого управління для досягнення прогнозованих вимірів показників економічного розвитку за певним набором критеріїв, сформулювати методологічне й аналітичне підґрунтя для стратегічної діагностики очікуваних результатів економічного зростання.

Ключові слова: економічний розвиток, регіон, галузеве управління, публічне управління, ефективність, поєднання, інтеграція, методичні підходи, моделювання, вдосконалення.

L. M. Ivashova, D. M. Bondarenko. Public and industrial management of economic development of regions as a subject of scientific research

The process of construction of theoretical and methodological research of the content and quality of activity of public and branch management bodies on maintenance of efficiency of economy of regions in the conditions of reforming of public administration is considered. It is shown that the economic growth of regions and the country as a whole in the transition to new conditions of economic life requires the search for new innovative approaches to the development and implementation of catalysts and ways of economic development through innovation in management. It is proved that one of the priority ways to increase economic growth is to improve public and sectoral management of economic development of regions, their combination and integration, updating the content of functions and tasks, organizational improvement of management processes and introduction of new management mechanisms. It is noted that the implementation of the proposed direction to increase innovation and management efficiency requires complete information about the content, components, nature, technology and indicators of economic development management processes. To obtain such information, it is necessary to create a scientifically sound system for its collection, analysis and diagnosis. To build a theoretical and methodological model for the study of untapped opportunities to improve the management of economic development of regions by sectoral and public administration, it is proposed to use a number of approaches: comparative-historical, traditional, corporate, decentralized, systemic, innovation-investment, process and smart specialization approach. The proposed research model consists of logically and substantively related successive stages: the stage of theoretical study of public and sectoral management of economic development of regions, the stage of research of parameters and characteristics of management systems, the stage of structural and functional research, analytical stages, etc. In turn, each stage for research of the set tasks has the methodical toolkit. Research on the proposed scheme will create opportunities to improve the management of economic development of regions by deepening cooperation and combining

efforts of public and sectoral management to achieve projected measurements of economic development indicators on a set of criteria, to form a methodological and analytical basis for strategic growth diagnostics.

Key words: economic development, region, branch management, public management, efficiency, combination, integration, methodical approaches, modeling, improvement.

Постановка проблеми. Швидкість трансформаційних процесів у суспільстві, зростання соціальної взаємодії, корпоративної і партнерської праці, партнерського споживання ресурсів і розподілу кінцевих результатів діяльності зумовлює перехід процесів економічного зростання країни на нові умови життя. Розуміння умов майбутнього розвитку дає змогу зміцнити економічні відносини, співпрацю і довіру між господарюючими суб'єктами та органами публічного управління всіх рівнів, що позитивно впливає на розвиток економіки.

Сьогоднішній стан економіки України уособлює в собі стан економічного розвитку регіонів, який поки що не досяг очікуваного рівня, необхідного для забезпечення економічних потреб суспільства. Сучасні виклики щодо забезпечення економічного зростання і добробуту жителів, що постали перед регіонами України, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів до вироблення і реалізації інноваційних каталізаторів, задіяння невикористаного потенціалу регіонів. Серед напрямів суспільної діяльності органів публічного управління окрема роль належить інноваціям у сфері управління економікою територій та регіонів, розробленню нових засобів, підходів та інструментів для вирішення складних соціально-економічних проблем, що виникають у процесі їх життєдіяльності.

Надання територіальним громадам повноважень для самостійного вирішення власних проблем мотивує до передбачення необхідних змін під час здійснення функцій управління економікою регіонів. Їх необхідно розглядати в контексті тісної співпраці органів публічного і галузевого управління регіонами. При цьому ці органи управління повинні розглядатися не як супідрядні органи державної і місцевої влади, а як система управління з центрами, що тісно співпрацюють на партнерських засадах, і чітко розподіленими функціями.

Зробити теоретичні узагальнення й отримати докази доцільності співпраці органів публічного і галузевого управління процесами економічного розвитку регіонів і застосування інноваційних методів інтеграції цих різновидів управління можливо на основі наукових досліджень і даних системного і комплексного аналізу (діагностики) складників цих видів управління розвитком регіонів з огляду на відповідність процесів і функцій управління потребам забезпечення суспільного зростання. Сьогодні проблема розроблення чіткої наукової концепції узгодження і поєднання галузевого і публічного управління регіонів поки що залишається невирішеною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий пошук напрямів удосконалення економічного розвитку країни, змісту і шляхів інтеграції державного і галузевого управління на територіях регіонів почався ще за радянських часів і був особливо активним в період з 1987 року й практично до розпаду Радянського Союзу. Саме тоді наголошувалося на необхідності більш тісних і узгоджених дій загальнодержавних, галузевих і територіальних органів влади, узгодження інтересів і галузей регіонів з інтересами економічного розвитку країни загалом. У той час було прийнято низку програмних документів, які ґрунтувалися на результатах економічних досліджень, у тому числі й українських учених. В Інституті економіки промисловості Національної Академії Наук України були розроблені методичні й організаційні основи комплексного вирішення низки практичних завдань підвищення ефективності суспільного виробництва в регіонах: сформульовані науково-методичні положення з раціонального поєднання територіального і галузевого управління виробництвом у регіоні, підготовлені методичні рекомендації щодо узгодження форм і методів управління та інші наукові розробки. Вони були використані під час підготовки комплексних програм розвитку Донецької і Ворошиловградської областей, а також міст Донецька, Дніпропетровська, Ворошиловграда, Києва та інших на період із 1987 по 2000 р. [1].

Втім, незважаючи на існування наукової концепції вирішення проблеми об'єднання зусиль різних органів влади в напрямі економічного зростання регіонів і країни загалом, вона не була застосована в незалежній Україні у зв'язку з вибором країною шляху соціально орієнтованої ринкової економіки. Сьогодні ця давня проблема постала достатньо гостро і потребує свого вирішення в нових економічних умовах господарювання. Доцільно також зазначити, що пошук шляхів її вирішення активно розглядали й зарубіжні країни з урахуванням їхньої специфіки. Так, М. Портер та М. Крейнер сформулювали концепцію «створення спільної цінності – CSV», вихідним підґрунтям якої є поєднання інтересів конкурентоспроможності бізнесу та «здоров'я» суспільства [2, с. 13].

Слід зазначити, що публічне й галузеве управління не ідентичні і не тотожні між собою, і не всі інтереси галузей і регіонів збігаються. Саме неоднозначність їх колективних інтересів стає глибинною основою виникнення між ними суперечностей, які потрібно ліквідувати за рахунок сполучення галузевого і публічного управління. Завдання полягає в тому, щоб взаємопов'язати цілі галузей, спрямовані на збільшення випуску продукції, зниження собівартості, підвищення конкурентоспроможності продукції і послуг, відповідали інтересам регіонів, що забезпечить здійснення спільних колективних, економічних і соціальних завдань та створить необхідні ланцюги їх узгодження і реалізації.

Основні концептуальні принципи дослідження і діагностики управлінської діяльності у сфері державного управління викладені в працях: Ю. Сурміна, О. Бланка, В. Забродського, М. Кизима, Л. Костирко, В. Марюти, Е. Мінха, С. Чумаченко та багатьох інших. Питанням методології аналізу діяльності господарських систем присвячені праці

зарубіжних учених: В. Большакова, А. Вартаняна, М. Глазова, А. Шеремета, Г. Александрова та ін. Методологічні аспекти концептуальних засад реформування державного управління і поглиблення місцевого самоврядування аналізували у своїх працях: О. Антонова, В. Бакуменко, М. Білінська, О. Бобровська, Л. Прокопенко, В. Куйбіда, І. Чикаренко та ін. [3; 4; 5; 6; 7; 8]. Але досі бракує досліджень, які б охоплювали питання аналізу не окремих аспектів реформ чи рівня управління, а сукупності державних, регіональних і галузевих аспектів і напрямів розвитку на регіональному рівні. Також є питання, які не були враховані, чи до кінця не були вирішені під час здійснення модернізаційних процесів, чи і досі є дискусійними. Зазначене зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження існуючих проблемних питань з огляду на можливість їх комплексного вирішення шляхом спільної взаємодії різних гілок влади.

Метою статті є розкриття теоретико-методологічних основ дослідження стану системи управління економічним розвитком регіонів як об'єкта спільного публічного і галузевого управління, визначення структурних складників процесів і інструментів управління з метою підвищення темпів економічного розвитку і подальшого формування, нагромадження і активізації використання потенціалу розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз нормативних і законодавчих актів, результатів наукових досліджень засвідчує, що сучасний стан управління економікою регіонів в Україні не дає змоги його представити у вигляді цілісної, науково обґрунтованої, законодавчо впорядкованої системи управління, яка би спиралася на чітко визначений предмет наукового аналізу та єдину методологічну, інституційну основу управління економічним розвитком.

Для більш глибокого розкриття змісту, сутності і методів управління розвитком економічних систем з боку органів публічного управління на регіональному рівні з метою вирішення основних проблемних питань і їх системного вдосконалення наукове дослідження необхідно представити у вигляді управлінських компонентів, їх змісту, складників і організації використання. Ця проблема потребує подальшого дослідження ще принаймні з двох причин, таких як неможливість системного розвитку будь-якої сфери без достатнього економічного і ресурсного потенціалу регіону і неможливість економічного зростання регіону без підтримки, регулювання управлінського супроводу і участі органів публічного управління у процесах економічного розвитку. Тобто йдеться про об'єктивну необхідність подальших досліджень економічних систем регіонів і підвищення впливу на їх розвиток з боку органів публічного і галузевого управління. Для цього необхідно дослідити використання відповідних форм, функцій і методів управління економічною системою регіону, в якій задіяна велика кількість господарюючих суб'єктів різних форм власності.

Створення аналітичного інструментарію для обґрунтування доцільності і можливості реформування системи публічного управління економічним розвитком регіонів у контексті набутих нових повноважень у результаті децентралізації державної влади зумовлює концептуалізацію розроблення науково обґрунтованих засад проведення досліджень. Більшість теоретичних досліджень починається з викладу підходів, якими передбачає користуватися дослідник, а також означення основних понять, методів дослідження, змісту інформації та інших інструментів дослідження.

Реформування державної влади в Україні здійснюється в умовах трансформаційних процесів у суспільстві, розгортання кризових явищ і погіршення соціально-економічних характеристик життєдіяльності регіонів. Усе це підвищує увагу до проблеми їх економічного розвитку. Один із перспективних підходів до підвищення темпів розвитку регіонів заснований на соціальних, економічних, управлінських і правових угодах між різними гілками влади і господарюючими суб'єктами з метою активізації економічної співпраці на території регіонів.

Визначенню шляхів активізації процесів розвитку сприяє і концепція вибору пріоритетних факторів і конкурентних переваг господарюючих суб'єктів: інформаційних, організаційних, управлінських, а також їх впливу на раціональне об'єднання векторів економічного розвитку (знань, трудових, матеріально-сировинних, інфраструктурних, інвестиційних та інших ресурсів). Зазначене надає унікальний шанс для консолідації зусиль, творчої взаємодії і співпраці у сфері спільного інвестування, сприяє появі й реалізації нових ідей і наукових досягнень, створює інноваційний характер суспільного розвитку, застосовуючи багатовекторну економічну інтеграцію і реальні можливості економічного зростання.

Ефективна економічна діяльність у регіонах суттєво залежить від професійної гнучкості, багатосторонності і мобільності органів публічного управління, які спрямовують свою діяльність на задоволення змінюваних потреб населення і їх якість. Необхідним є налагодження більш ефективної взаємодії органів публічного управління із суб'єктами галузевої підпорядкованості, підприємцями, інститутами громадянського суспільства для вирішення проблемних питань і максимального використання людського капіталу, який здатний збільшуватися. Ключовим вектором діяльності влади стає вирішення проблеми підвищення ефективності управління економічним розвитком регіонів за рахунок поглиблення зв'язків, взаємодії, об'єднання і співпраці якомога більшої кількості суб'єктів розвитку різної галузевої належності.

Регіони є відкритими системами, управління якими одночасно здійснюють органи державної, регіональної, галузевої влади та інші територіальні суб'єкти господарювання. В економічних системах регіонів кожне підприємство (організація), з одного боку, є складовою частиною відповідної галузі, а з іншого – структурною одиницею регіону, на території якого воно розташовується. Це підкреслює їх підпорядкування різним органам влади, оскільки регіональні й галузеві органи управління впливають на одні й ті самі об'єкти управління, хоча відповідають вони за різні напрями їх функціонування.

Галузеві органи спрямовують свою діяльність на функціонування підприємств як організаційну ланку галузі, а органи публічного управління – на їх функціонування і розвиток як структурну ланку регіону, що використовує регіональні ресурси, бере участь у формуванні регіонального і національного валового продукту, наповнює соціальні та інші фонди держави, здійснює фінансові вкладення в соціальні фонди і бере участь у подоланні негативних явищ. Сполучення публічного і галузевого управління потребує розроблення нових підходів, оновлення функцій, розширення завдань і відповідальності всіх учасників процесів економічного розвитку шляхом інтеграції управлінських процесів. Їх вибір і обґрунтування можна здійснити за допомогою системного, комплексного дослідження їх стану і розроблення рекомендацій щодо підвищення темпів економічного зростання.

Завдання соціально-економічного розвитку країни мають чітко виражений регіональний характер. Він підтримується взаємодією державної, регіональної і місцевої влади, підприємницьким сектором економіки, сектором домашніх господарств і розвитком суспільних інститутів на цьому рівні. Формування господарських зв'язків і їх реалізація зумовлюються ступенем координації діяльності органів публічного управління, набуваючи суспільного значення в повному і якісному забезпеченні населення на регіональному рівні. Галузі економіки забезпечують потреби регіонів у продукції промислової і непромислової сфери, що поглиблює суспільну значущість регіонального фактору в реалізації економічної і соціальної політики держави.

Управління регіонами здійснюється через систему його правової, економічної, управлінської і контрольно-регулюючої діяльності відповідно до чинного законодавства. Сьогодні діяльність органів публічного управління як суб'єктів регіональної політики проявляється в тому, що вони обирають, крім загальнодержавних, власні принципи її розроблення, формують основи й умови взаємодії учасників і безпосередньо самих органів публічного і галузевого управління і суспільних організацій і визначають «точки зіткнення» контактів публічного управління з усіма учасниками.

Органи публічного управління уточнюють та ідентифікують функції управління, займаються узгодженням державних, обласних, галузевих, місцевих і приватних інтересів з урахуванням раціонального використання природних, матеріально-речовинних, технічних, людських та інших ресурсів територій. Історичний досвід свідчить, що чим нижчий розвиток країни, тим більша повинна бути роль держави в захисті національних економічних інтересів і вирішенні соціально-економічних проблем регіонів, які не можуть вирішуватися на ринковій основі або виходять за межі можливостей навіть найбільших господарюючих суб'єктів.

Регіони як великі складні полісуб'єктні і поліфункціональні системи галузевого характеру при переході на децентралізовану систему управління набули в управлінні більшої складності внаслідок появи нових відносин і підвищення відповідальності органів публічного управління. Взаємозв'язок і взаємовплив діяльності державної і місцевої влади на економіку регіонів потребує багатоцільового аналізу систем управління за низкою сучасних підходів і методів. Результатами дослідження повинні стати показники і характеристики організаційної, функціональної, і змістовної повноти виконуваних управлінських завдань і ефективність їх реалізації, аналіз стану і динаміки розвитку керованих об'єктів, галузевих пропорцій, факторів зростання, ресурсного, інституційного, інвестиційного та інших видів забезпечення процесів розвитку.

Слід зазначити, що аналіз результатів економічної і виробничої діяльності не може бути єдиним джерелом для вибору, розроблення чи коригування подальших напрямів економічного розвитку. Йдеться про безпосередню якість управлінського супроводу і організацію реалізації економічної політики, стратегій, програм і планів, їх обґрунтованість і умови здійснення. Тому дослідження повинно включати аналіз структурних складників органів публічного управління, функцій, завдань і зв'язків між ними.

Для того щоб результати дослідження можна було використовувати для вибору і обґрунтування цілей, напрямів, засобів, завдань і процесів удосконалення системи управління економічним розвитком як об'єкта управління, зміст, параметри і характеристики об'єкта дослідження доцільно представляти логічними, описовими, графічними, структурно модельними видами, які будуть сприяти вибору керівних важелів і інструментів. Це дозволить уявити систему управління економічним розвитком регіонів за якісними показниками поставлених цілей і в межах векторів управління ними. Існує безліч моделей управління, які відрізняються способами побудови, розрахунками можливих змін, параметрів систем і їх елементів, підходами для опису взаємозв'язків, структурними співвідношеннями, пропорціями, реальними закономірностями, нормативними та іншими відмінностями. Систематизація цієї інформації дозволить не тільки надати комплексні характеристики досліджуваних систем, а й запропонувати моделі нового формату організації управління економічним розвитком як окремих галузей, так і регіону загалом, використовуючи їх організаційно-економічні особливості і механізми, змінюючи схеми публічного і галузевого управління.

Водночас існує низка параметрів економічних систем, які не є керівними, але вони можуть використовуватися для забезпечення повного уявлення про ці системи за умови вибору напрямів подальшого розвитку. Економіка регіону характеризується відкритістю, великими витратами на виробництво, внутрішніми і міжгалузевими зв'язками. Для її аналізу як об'єкта публічного і галузевого управління необхідно спочатку розкрити її цілісність і визначити зв'язок із системами, які нею управляють, із механізмами, які при цьому застосовуються, визначити численні типи прямих

і зворотних зв'язків. Уявлення про єдність і зумовленість усіх елементів, розуміння місця і значущості кожного з них як компонента системи доповнює результати аналізу. Визначені і систематизовані зв'язки, які економічна система здійснює в умовах господарювання, дозволяють уявити зміст і види управлінських процесів, векторів активної діяльності і запропонувати кроки до підвищення сталості процесів розвитку.

Реалізація отриманих повноважень органами публічного управління на місцевому рівні потребує створення стабільних організаційних, економічних, управлінських, інституційних та інших умов, які сприятимуть побудові нових форм організації управління територіями, стимулюватимуть їх розвиток. Слід враховувати, що стрімкі темпи розвитку і змін у суспільній діяльності, поява нових галузей (цифрова економіка), нових мегатрендів (3Д-друк, передова робототехніка, новітні матеріали, біо- і нейротехнології, блокчейн і технології розподіленого реєстру) мотивують до пошуку проривних змін, до забезпечення темпів зростання, оскільки підтримка існуючих пропорцій і темпів розвитку характеризує нульовий (або низький) рівень зростання діяльності, що знижує рівень зростання економіки в регіонах і країні загалом.

Масштабні обсяги і швидкість змін у суспільному житті впливають на всі аспекти господарського життя. Тому в нових умовах господарювання в основу методології дослідження повинні бути покладені цілі підвищення можливостей подальшого розвитку за рахунок інтегрування публічного і галузевого управління за певною низкою (архітектурою) концептуальних підходів, принципів і методів управління, які повинні мати цільове призначення і відображати нову парадигму управління їх економічним розвитком.

Набута практика реформаторської діяльності публічного управління проілюструвала значні зміни у виборі підходів до побудови відносин у публічному і галузевому управлінні, появу нових форм організації управління і їх координації. Серед підходів, які пропонується обрати в науковому дослідженні означених проблем, доцільно виокремити такі підходи (табл. 1).

Завершальним підходом до наукового дослідження передбачається використання найбільш популярного в Європі підходу до регіонального розвитку – смарт-спеціалізації. У чинному законодавстві України міститься таке його визначення: смарт-спеціалізація – підхід, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в межах регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал з урахуванням конкурентних переваг регіону та сприяють трансформації секторів економіки в більш ефективні [10].

Таблиця 1

Наукові підходи з дослідження проблем у публічному та галузевому управлінні економічним розвитком територій та регіонів

Підхід	Характеристика цього підходу
<i>порівняльно-історичний</i>	дає змогу дослідити еволюцію шляхів розвитку місцевого самоврядування в Україні з часу її переходу до ринкової соціально орієнтованої економіки за етапами і порівняти їх результати і вплив на існуючі досягнення
<i>традиційний</i>	апелює до визначення цілеспрямованої організації регулятивного впливу держави на економіку через правові, адміністративні, інституційні важелі, які пом'якшують негативні наслідки ринкової економіки і створюють передумови динамічного розвитку керованих систем
<i>корпоративний</i>	в його основу покладено врахування спільних пріоритетів держави, регіонів, приватного сектору і населення у досягненні поставлених цілей економічного розвитку суспільства. Він реалізується шляхом поєднання і узгодження економічних функцій і завдань управління з урахуванням їх спадкоємності і відповідності спільним цілям
<i>децентралізований</i>	аналіз стану забезпечення балансу інтересів держави, регіонів, галузей, їх окремих ланок, цілісності економічних систем регіонів загалом після децентралізації державної влади і отримання більшої самостійності на місцевому рівні у вирішенні власних проблем
<i>системний</i>	має підвиди (системно-технологічний, структурно-системний, організаційно-системний та ін.). Вони застосовуються для аналізу досліджуваних об'єктів як системної цілісності з метою гармонізації, збалансованості, підвищення стійкості і ефективності процесів життєдіяльності
<i>інноваційно-інвестиційний</i>	застосовується для аналізу, підтримки і накопичення органами публічного управління капіталу економічного розвитку за рахунок створення креативних чинників розвитку, нових знань і технологій для переходу на шлях економіки знань
<i>процесний</i>	формує інструментарій аналізу досліджуваних явищ у суспільстві із використанням інноваційного процесного інструментарію
<i>орієнтований на результат</i>	передбачає комплексне використання прогностичних методів та інструментів управління для планування та реалізації стратегічних напрямів економічного розвитку галузей та територій за принципом планування за цілями – оцінювання за результатами, що широко застосовується в скандинавських країнах [9]

Джерело: складено авторами

Урахування означених підходів і пропозицій з використання інструментарію дослідження та дотримання існуючих вимог до застосування інноваційних засобів дослідження дозволяє сформувати модель дослідження і визначити невикористані можливості підвищення ефективності системи управління економічним розвитком регіонів у контексті спільного публічно-галузевого управління за рахунок запровадження процесів спільного впливу на зміст і послідовність використання нововведень (рис.1).

Водночас рівень економічного розвитку регіону не можна визначити тільки за допомогою аналізу розвитку окремих галузей та діяльності господарюючих суб'єктів. Необхідно також враховувати особливості територій, ресурси, потужності і робочу силу, наявні в регіоні, тобто ресурси, які повинні бережливо використовуватися в господарських процесах і відтворюватися на інноваційній основі. Тому доцільно дослідити й існуючі нормативи і ліміти їх споживання, встановлені для окремих галузей і організацій, що використовуються для координації їхньої діяльності.

Зміст і складники перерахованих у моделі етапів наведено в таблиці 1.

Об'єктивність, якість, технології дослідження і використовувана аналітична інформація мають бути перевірені з огляду на їх сучасність. Тому дослідження системи управління економічним розвитком регіонів як єдиного цілого з використанням перелічених підходів потребує упорядкованої системи дослідження. Закономірним результатом дослідження можливостей інтеграції публічного і галузевого управління економічним розвитком має бути визначення показників стану економічної системи, перелік методів і форм управління нею, визначення скоординованих управлінських повноважень і способів їх реалізації, а також інша інформація, яка певним чином відрізняється від існуючого порядку і методів розроблення стратегій, програм і планів розвитку і системи організації контролю за їх розробленням і виконанням.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Дослідження за запропонованою структурно-логічною схемою надає змогу сформулювати теоретичне обґрунтування щодо підвищення ефективності управління економічним розвитком регіонів за рахунок поглиблення співпраці і об'єднання зусиль публічного і галузевого управління задля досягнення прогностичних значень показників економічного розвитку за певним набором критеріїв, а також сформулювати методологічне й аналітичне підґрунтя для стратегічного діагностування і планування економічного зростання регіонів та обсягів очікуваних результатів.

Рис. 1. Структурно-логічна схема методології дослідження потенційних можливостей підвищення ефективності системи управління економічним розвитком регіонів

Етапи, зміст і складники дослідження теоретико-методологічних засад публічно-галузевого управління економічним розвитком регіонів

Етап	Зміст і складники
Теоретичні дослідження публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів за час становлення соціально-ринкової економіки України	Логіко-історичний аналіз етапів еволюції розвитку публічного і галузевого управління: етап становлення (1991 – 1993 рр.); 1994 – 2003 рр.; 2004 – 2010 рр.; 2011 – дотепер. Мета реформи, генеза, сучасний стан і тенденції, подальші можливості оптимізації політики розвитку економіки регіонів
Дослідження розвитку економічних систем регіонів як складних об'єктів з боку публічного та галузевого управління	Аналіз параметрів і характеристик системи публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів. Аналіз структури господарюючих суб'єктів за кількістю, формами власності, організаційними формами діяльності, галузями матеріальної і нематеріальної сфер, масштабами виробництва, номенклатурою продукції і послуг.
Дослідження структурних характеристик органів публічного і галузевого управління, їх функціонально-змістовної діяльності і результатів забезпечення економічного розвитку	Структура державних, місцевих і суспільних органів управління регіоном, структура органів галузевого управління і її взаємозв'язки. Функції управління і завдання щодо їх здійснення. Організація процесів управління і взаємозв'язки з господарюючими суб'єктами. Інституціональне фінансово-бюджетне забезпечення процесів розвитку регіону.
Аналіз стану, динаміки і тенденцій економічного розвитку регіонів	Аналіз системи управління виробничим потенціалом (енергетичним, природним, трудовим, галузевими пропорціями ВРП, відтворення техніки, відповідності обсягів і видів продукції і послуг існуючим потребам регіонів, галузевим і регіональним пропорціям між обсягами виробництва, між доходами і витратами ресурсів регіону, в тому числі фінансовими і трудовими, та їх використанням. Динаміка продуктивності праці, фондоозброєності, фондовіддачі, собівартості, показники невикористаних можливостей порівняно з нормативними і показники природно-ресурсного потенціалу
Аналіз методичних і технологічних засад, здійснення публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів	Нормативно-законодавче забезпечення (правові засади, законодавчі акти, положення в організаційних структурах органів управління), планування діяльності з організації і контролю процесів економічного розвитку, структура та обґрунтування змісту економічної політики, стратегії, програм, планів і цільових проєктів розвитку галузей регіонів. Методологія забезпечення розроблення процесів розвитку галузей і регіонів. Інституційний аналіз у довгостроковому і середньостроковому періодах, обґрунтування трендів розвитку, пріоритетів, «точок» зростання. Функції і процеси системи управління економічним розвитком суб'єктів органів публічного і галузевого управління, їх спорідненість за компонентами і цілями
Аналіз управлінського інструментарію методичного і технологічного забезпечення виконання функцій управління економічним розвитком з боку органів публічного і галузевого управління	Назва і зміст регіональних і галузевих політик, стратегій і планів розвитку, їх статусів, способи реалізації, бюджетні кошти регіонів, їх розподіл за результатами економічної діяльності галузей і господарюючих суб'єктів за виконання цільових заходів (співфінансування на одну гривню результату, ефективність вирішення завдань економічної політики)
Концептуалізація вирішення проблемних питань спільного публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів	– визначення проблем організації управління економічним розвитком регіону по вертикалі і по горизонталі з боку органів публічного і галузевого управління; – оцінка спорідненості існуючих проблем публічного і галузевого управління економічним розвитком регіонів, пошук можливостей і доцільності об'єднання цих зусиль для їх вирішення; – визначення кола завдань з побудови інтегрованого комплексного процесу управління економічним розвитком регіонів у вертикально-горизонтальній площині; обґрунтування складників, структури і змісту «Організаційно-структурного і функціонального оновлення системи управління економічним розвитком регіонів»

Джерело: Складено авторами

Наведена схема функціональних і інституційних перетворень в організаційних структурах системи управління економікою регіонів, яка, на відміну від усталених підходів, дає змогу обґрунтовувати якісні й кількісні зміни за пріоритетними напрямками, а також вказує на засоби підвищення ефективності управління процесами економічного розвитку за рахунок формування спільного публічно-галузевого управлінського впливу, нормативно-правових інституційних та інших засобів підвищення економічних результатів діяльності керованих систем і об'єктів.

Таким чином, нами обґрунтовано основні напрями удосконалення організаційних форм і управлінського інструментарію оновлення існуючих систем управління з урахуванням поліструктурності економіки регіонів і темпів появи новітнього інструментарію, методів збалансованого управління, організаційно-економічних

механізмів їх реалізації, що в подальшому сприятиме впровадженню інституційних змін і соціально-економічних реформ у суспільстві та вирішенню проблемних питань, які досі залишаються дискусійними.

Список використаних джерел:

1. Скаленко А.К. Глобальные резервы роста: информация + интеллект + инновации / НАН Украины; Институт мировой экономики и международных отношений; Украинское общество «Интеллект нации»; Международный фонд «Единение». К. : Інформаційно-видавничий центр «Інтелект», 2002. 427 с.
2. Бурлуцький С. Інтеграція концепції «створення спільної цінності» до системи стратегічного планування розвитку регіонів. *Розвиток регіонів та громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: перспективи та загрози: зб. матеріалів доп. міжнар. наук.-практ. конф., IX регіон. та муніцип. читання, Тернопіль – Вишнівець, 20–21 жовт. 2015 р.* Тернопіль: Екон. Думка; ТНЕУ, 2015. С. 12–17.
3. Скрипник Н.Є., Калмикова Н.Ю. Особливості діагностики управлінського потенціалу в сучасних умовах господарювання. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля.* 2006. № 11(105). С. 94–100.
4. Гацуля О.М. Реалізації державноуправлінських реформ в сучасній Україні: галузевий аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2020. Вип. 4(44). С. 17–24.
5. Гацуля О., Рагімов Ф. Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного управління на регіональному і галузевому рівнях у контексті процесів децентралізації. *Державне управління та місцеве самоврядування.* 2015. Вип. 3(26). С. 101–112.
6. Сурмін Ю.П. *Методологія галузі науки «Державне управління» // Методологія наукових досліджень з державного управління: хрестоматія / упоряд.: С.В. Загороднюк, О.Л. Євменкіна, В.В. Лещенко; за заг. ред. К.О. Ващенко. Київ : НАДУ, 2014. С. 42–52.*
7. Джозеф О'Коннор, Іан Макдермотт. *Искусство системного мышления: Необходимые знания о системах и творческом подходе к решению проблем / перев. с англ. Б. Пинскер. Москва: Альпина Паблишен, 2021. 396 с. Серия «Альпина: саморазвитие».*
8. Сталій розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі: кол. монографія / [Аверкіна М. Ф., Андрєєва Н. М., Балджи М. Д., Веклич О. О. та ін.]; за наук. ред. проф. Хлобистова Є. В.; НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко-гуманітарна школа; Міжнародна асоціація сталого розвитку. Черкаси: вид-во. Чабаненко Ю. А, 2014. 540 с.
9. Санталейнен Т., Воутилайнен Э., Поренне П., Ниссинен И.Х. *Управление по результатам / пер. с финск. М.: Прогресс, 1993. 320 с.*
10. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 і 932: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2015 р. № 959. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2018-п#Text>.

References:

1. Skalenko A.K. (2002) *Global'nyye rezervy rosta: informatsiya + intellekt + innovatsii* [Global growth reserves: information + intelligence + innovation] *NAN Ukrainy; Institut mirovoy ekonomiki i mezhdunarodnykh otnosheniy; Ukrainskoye obshchestvo «Intellekt natsii»; Mezhdunarodnyy fond «Yedineniye»* [NAS of Ukraine; Institute of World Economy and International Relations; Ukrainian society "Intellect of the nation"; International Fund "Unity"].: Informatsiyno-vidavnicхий tsentr «Інтелект», Kyiv. 427 p. [Ukraine]
2. Burlutskiy S. (2015), *Intehratsiia kontseptsii «stvorennya spilnoi tsinnosti» do systemy stratehichnoho planuvannya rozvytku rehioniv* [Integration of the concept of "creation of common value" into the system of strategic planning of regional development], materials of the International. science-practice conf. *Rozvytok rehioniv ta hromad v umovakh administratyvno-terytorialnoi reformy* [Development of regions and communities in the context of administrative-territorial reform: prospects and threats], Ekon. dumka, TNEU, Ternopil. P. 12–17. [Ukraine]
3. Skrypyuk N.Ye. and Kalmykova N.Yu. (2006), *Osoblyvosti diahnostyky upravlynskoho potentsialu v suchasnykh umovakh hospodariuvannya* [Features of diagnostics of managerial potential in modern business conditions], journal *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia* [Bulletin of the East Ukrainian National University V. Da], vol. 11(105), pp. 94–100 [Ukraine]
4. Hatsulia O.M. (2020), *Realizatsii derzhavnoupravlynskykh reform v suchasniy Ukraini: haluzevyi aspekt* [Implementation of public administration reforms in modern Ukraine: sectoral aspect], journal *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadiuvannya* [Public administration and local self-government], vol. 4(44), pp. 17–24 [Ukraine]
5. Hatsulia O. and Rahimov F. (2015), *Udoskonalennia orhanizatsiino-pravovoho zabezpechennia derzhavnoho upravlinnia na rehionalnomu i haluzevomu rivniakh u konteksti protsesiv detsentralizatsii* [Improving the organizational and legal support of public administration at the regional and sectoral levels in the context of decentralization processes],

journal *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia* [Public administration and local self-government], vol. 3(26), pp. 101–112 [Ukraine]

6. Surmyn Yu.P. (2014), *Metodolohiia haluzi nauky «Derzhavne upravlinnia»* [Methodology of the field of science "Public Administration"], Zahorodniuk S.V., Yevmieshkina O.L., Leshchenko V.V., *Metodolohiia naukovykh doslidzhen z derzhavnoho upravlinnia* [Methodology of public administration research], za zah. red. K.O. Vashchenka. NADU, Kyiv, P. 42–52. [Ukraine]

7. Dzhozef O’Konnor and Ian Makdermott (2021), *Iskusstvo sistemnogo myshlenija: Neobhodimye znaniya o sistemah i tvorcheskom podhode k resheniju problem* [The Art of Systems Thinking: Essential Knowledge of Systems and Creative Problem Solving], translated from english B. Pinsker, Al’pina Pablshen, Moskva, 396 p. [Russian]

8. Averkyna M.F., Andriieva N.M., Baldzhy M.D. and Veklych O.O. [ta in.] (2014), *Stalyi rozvytok – XXI stolittia: upravlinnia, tekhnolohii, modeli* [Sustainable development - XXI century: management, technology, models], kolektyvna monohrafiia, za nauk. red. Khlobystova Ye. V., vyd. Chabanenko Yu. A, Cherkasy, 540 p. [Ukraine]

9. Santaleynen T., Voutilaynen E., Porenne P., Nissinen I.Kh. (1993) *Upravleniye po rezul'tatam* [Management by results]. Progress, Moscow., 320 p. [Russia].

10. KМУ (2015), *Pro vnesennia zmin do poriadkiv* [On amendments to the procedures approved, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2018-p#Text>] [Ukraine]